

Artikel Penyelidikan

Nazir dan Amanah: Menelusuri Sumbangan Tuan Haji Zawawi bin Temyati dalam Pentadbiran Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang.

Afi Haziq Faudzi¹, Aiman Hakimi Saharudin², Jafalizon Md Jali³ dan Zairul Masron^{4*}

¹ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; afihaziq004@gmail.com

² Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; aim4nhakimi@gmail.com

³ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; jafalizon@uitm.edu.my

⁴ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; zairul_masron@uitm.edu.my

* Correspondence: zairul_masron@uitm.edu.my; +60132735104

Abstrak: Makalah ini membincangkan penyelidikan sejarah lisan berkaitan sumbangan Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir di Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang, kerana peranan tokoh pentadbiran masjid sering tidak diberi perhatian dalam penulisan sejarah formal. Kajian ini dilaksanakan secara kualitatif melalui kaedah temubual bersemuka bagi mendapatkan maklumat mendalam mengenai latar belakang, perjalanan kerjaya serta sumbangan beliau dalam pentadbiran masjid. Objektif kajian ialah mengenal pasti latar belakang kehidupan, mendokumentasikan pengalaman berkhidmat, serta mengkaji cabaran dan sumbangan beliau kepada masjid dan masyarakat. Hasil kajian mendapati pengurusan masjid merangkumi aspek pentadbiran, kewangan, kebajikan, pendidikan agama dan pembangunan komuniti, di samping penekanan terhadap penggunaan teknologi dalam pengurusan masjid. Kajian ini mencadangkan agar nilai amanah dan semangat berkhidmat tokoh ini dijadikan teladan generasi akan datang.

Kata kunci: Nazir Masjid, Masjid Asy-Syarif, sejarah lisan, pengurusan masjid, pembangunan komuniti.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

1. PENGENALAN

Institusi masjid di Malaysia bukan sekadar berfungsi sebagai tempat menunaikan ibadah solat, malah turut memainkan peranan yang lebih luas sebagai pusat pendidikan, kebajikan dan pembangunan sosial masyarakat setempat. Antara individu yang memikul tanggungjawab besar dalam memastikan institusi masjid berjalan lancar ialah Nazir, iaitu pentadbir yang diamanahkan untuk menguruskan hal ehwal pentadbiran, kewangan, harta wakaf serta penyelenggaraan masjid. Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang merupakan salah sebuah masjid yang aktif menjalankan pelbagai

program keagamaan dan kemasyarakatan, dan kini diterajui oleh Tuan Haji Zawawi bin Temyati yang berkhidmat sebagai Nazir di masjid tersebut.

Peranan Nazir tidak terhad kepada pengurusan pentadbiran semata-mata, tetapi turut merangkumi tugas menyelia penyelenggaraan bangunan, merancang program kemasyarakatan, membimbing ahli jawatankuasa masjid, serta menjadi rujukan bagi pelbagai isu berkaitan pengurusan institusi masjid. Selain itu, Nazir turut terlibat secara langsung dalam aktiviti sosial seperti program kebajikan, gotong-royong, serta usaha memperkukuhkan perpaduan dalam kalangan masyarakat setempat. Tanggungjawab yang dipikul ini menuntut nilai amanah, kesabaran dan ketelusan yang tinggi daripada seseorang Nazir dalam memastikan masjid terus menjadi pusat ibadah dan pembangunan komuniti yang berdaya maju.

Kajian sejarah lisan mengenai biografi dan sumbangan Nazir seperti ini penting dijalankan kerana ia dapat memberikan gambaran yang jelas tentang perjalanan hidup, cabaran serta strategi kepimpinan seseorang tokoh pentadbiran masjid di peringkat akar umbi. Menerusi temu bual bersama Tuan Haji Zawawi bin Temyati, kajian ini turut mendedahkan penggunaan teknologi dan media sosial dalam pengurusan masjid masa kini, di samping pelbagai inovasi dan program yang dilaksanakan bagi mengimarahkan masjid serta menarik penglibatan masyarakat setempat.

2. PERMASALAHAN KAJIAN

Kajian ini dijalankan kerana kurangnya dokumentasi rasmi mengenai tokoh-tokoh pentadbiran masjid di peringkat komuniti, terutamanya golongan Nazir yang memikul tanggungjawab besar dalam menguruskan institusi masjid. Kebanyakan maklumat berkaitan sumbangan dan pengalaman Nazir hanya disampaikan secara lisan dari mulut ke mulut dan tidak direkodkan secara sistematik, menyebabkan risiko kehilangan maklumat yang berharga pada masa akan datang.

Selain itu, generasi muda kini semakin kurang terdedah kepada kisah dan sumbangan tokoh-tokoh pentadbiran masjid yang telah lama berkhidmat kepada masyarakat. Keadaan ini boleh menyebabkan berlakunya jurang pengetahuan antara generasi serta mengurangkan penghargaan terhadap peranan institusi masjid dan individu yang menerajuiinya. Tanggapan bahawa tugas Nazir hanya tertumpu kepada hal ehwal pentadbiran semata-mata juga adalah kurang tepat, kerana sebenarnya ia merangkumi pelbagai aspek yang lebih luas termasuk kebajikan masyarakat, pendidikan agama dan pembangunan komuniti.

Sehingga kini, tiada pendokumentasian yang lengkap mengenai biografi dan sumbangan Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru yang boleh diperoleh daripada mana-mana sumber rujukan yang sahih. Oleh itu, kajian ini dijalankan untuk merakam dan mendokumentasikan pengalaman hidup beliau agar maklumat tersebut dapat dipelihara dan dijadikan rujukan oleh generasi akan datang.

3. OBJEKTIF KAJIAN

i. Mengenal pasti latar belakang kehidupan Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru.

ii. Mendokumentasikan perjalanan kerjaya serta pengalaman beliau sepanjang berkhidmat sebagai Nazir.

iii. Mengkaji cabaran dan sumbangan Nazir terhadap pembangunan institusi masjid dan masyarakat setempat.

4. PERSOALAN KAJIAN

Berikut adalah persoalan kajian yang hendak dijawab dalam kajian ini:

i. Apakah latar belakang kehidupan Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru?

ii. Bagaimanakah perjalanan kerjaya dan pengalaman beliau sepanjang berkhidmat sebagai seorang Nazir?

iii. Apakah cabaran dan bentuk sumbangan yang telah diberikan oleh Nazir kepada pembangunan institusi masjid dan masyarakat setempat?

5. KEPENTINGAN DAN SUMBANGAN KAJIAN

Kajian ini diharapkan dapat memberi manfaat kepada semua golongan, khususnya masyarakat setempat dan institusi masjid. Kajian ini akan memberi kesan yang positif dalam kalangan masyarakat iaitu dapat menambah ilmu pengetahuan yang lebih luas mengenai peranan sebenar seorang Nazir tanpa mengubah sebarang maklumat asal. Sejarah lisan merupakan satu kaedah atau teknik penyelidikan moden yang bertujuan untuk memelihara pengetahuan-pengetahuan sejarah melalui pengkisahan (Seow Han Lin, 2020).

Kepentingan lain bagi kajian ini adalah ia dapat menghasilkan dokumen yang mampu menjaga sejarah dan sumbangan Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru. Penghasilan dokumen ini dapat mengekalkan maklumat untuk pengetahuan generasi akan datang, khususnya golongan Nazir dan ahli jawatankuasa masjid yang bakal menerajui institusi masjid pada masa hadapan. Peranan sejarah lisan boleh dikatakan amat penting untuk membina semula pengalaman dan sumbangan tokoh yang tidak direkodkan secara rasmi, seterusnya menggantikan maklumat yang berkemungkinan hilang jika tidak didokumentasikan lebih awal.

Selain itu, kajian ini turut penting bagi menonjolkan nilai amanah, kesabaran dan ketelusan yang perlu dimiliki oleh seorang Nazir, agar dapat dijadikan teladan dan rujukan kepada generasi pentadbir masjid yang akan datang. Dokumentasi ini juga dapat menyumbang kepada bidang pengurusan rekod dan sejarah lisan dengan menyediakan bahan rujukan berkaitan kepimpinan institusi keagamaan di peringkat komuniti, sekali gus memperkukuhkan usaha pemeliharaan warisan tidak ketara masyarakat tempatan.

6. TINJAUAN LITERATUR

Di dalam bahagian ini telah dimasukkan beberapa skop kajian yang berkaitan dengan biografi Nazir Masjid Asy-Syarif iaitu Konsep Sejarah Lisan, Kajian Biografi Tokoh, dan Peranan Nazir dalam Pentadbiran Institusi Masjid.

Konsep Sejarah Lisan

Sejarah lisan ditakrifkan sebagai suatu kaedah penyelidikan sejarah yang digunakan oleh penyelidik untuk mendapatkan pandangan, pengalaman dan ingatan individu yang terlibat dalam sesuatu peristiwa bersejarah, bagi mengisi jurang dalam catatan rasmi (Nadzan Haron, 1979). Kaedah ini bukan sekadar mengumpulkan cerita, tetapi turut melibatkan proses interpretasi terhadap pengalaman hidup individu dalam konteks sosial dan budaya. Selain itu, sumber lisan juga bertujuan untuk memelihara pengetahuan-pengetahuan sejarah melalui pengkisahan (Rozeman Abu Hassan, 2004). Kaedah sejarah lisan amat sesuai digunakan dalam kajian yang melibatkan tokoh yang tidak mempunyai dokumentasi bertulis yang lengkap, terutamanya di peringkat komuniti, kerana ia membolehkan penyelidik memperoleh maklumat yang lebih mendalam termasuk aspek emosi, nilai dan perspektif individu yang sukar diperoleh melalui sumber bertulis.

Kajian Biografi Tokoh

Tokoh sejarah dianggap substansial untuk dikaji kerana menjadi salah satu penggerak perubahan dalam masyarakat, dan pemikiran serta tindakan mereka dalam menghadapi pelbagai situasi boleh menjadi pengajaran dan inspirasi kepada orang lain (Sayono, 2022). Biografi bukan sahaja memfokuskan kepada latar belakang seseorang, tetapi juga meneliti bagaimana pengalaman hidup mereka mempengaruhi tindakan, pemikiran dan sumbangan kepada masyarakat. Dalam konteks kajian ini, pendekatan biografi terhadap seorang Nazir dapat memberikan gambaran yang lebih jelas tentang bagaimana peranan kepimpinan dan pentadbiran institusi keagamaan dibentuk melalui pengalaman hidup dan pendidikan individu tersebut.

Peranan Nazir dalam Pentadbiran Institusi Masjid

Nazir bukan sahaja berfungsi sebagai pentadbir dalam pengurusan harta, kewangan dan wakaf masjid, tetapi juga memainkan peranan sebagai perancang program, penasihat jawatankuasa, dan agen perubahan sosial. Perkara ini disokong oleh Mohamed, Ab Rahman dan Abu Bakar (2014) yang menyatakan bahawa masjid memainkan peranan penting dalam pembangunan masyarakat Islam, bukan sahaja sebagai pusat ibadah tetapi juga sebagai institusi yang menyumbang kepada kebajikan, pendidikan dan perpaduan komuniti. Kajian terdahulu turut menunjukkan bahawa Nazir sering menjadi rujukan utama dalam hal-hal berkaitan pentadbiran serta berperanan dalam menyelesaikan masalah sosial dalam komuniti.

Walau bagaimanapun, kebanyakan kajian terdahulu lebih tertumpu kepada tokoh-tokoh agama yang terkenal di peringkat nasional atau antarabangsa, manakala kajian terhadap tokoh pentadbiran masjid di peringkat komuniti seperti Nazir masjid tempatan masih kurang diberi perhatian dalam penulisan ilmiah. Jurang inilah yang cuba diisi oleh kajian ini dengan memberi fokus kepada biografi seorang Nazir di Masjid Asy-Syarif, Meru.

7. METODOLOGI

Sejarah lisan merupakan kaedah pengumpulan data melalui lisan untuk mendapatkan maklumat daripada sumber primer bagi memelihara dan mentafsir pengalaman serta kenangan seseorang individu (Nadzan Haron, 1979). Hal ini bermaksud sejarah lisan merupakan kaedah yang

penting untuk pengumpulan data kerana penceritaan tokoh akan menjadi sumber pertama sebelum terhasilnya dokumen bertulis. Penceritaan itu juga menjadi bukti bagi mengukuhkan dapatan kajian. Kaedah sejarah lisan amat penting bagi penyelidik untuk membuat kajian mengenai sesuatu terutamanya berkaitan pengalaman hidup, sumbangan dan cabaran seseorang tokoh. Jika tidak, sukar bagi penyelidik untuk mencari maklumat yang jelas serta memahami dan mendalami maklumat yang disampaikan. Kaedah sejarah lisan selalunya menggunakan teknik temu bual bagi mencari maklumat. Untuk kajian ini, penyelidik menemubual seorang tokoh yang berdedikasi iaitu Tuan Haji Zawawi bin Temyati, Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang.

Sesi temu bual bersama tokoh dijalankan pada 22 Jun 2026 bersamaan hari Isnin, bertempat di Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang. Sesi temu bual ini mengambil masa selama 2 jam dan dikendalikan oleh dua orang penemubual iaitu Afi Haziq bin Faudzi dan Aiman Hakimi bin Saharudin. Temu bual ini merangkumi pelbagai aspek termasuk latar belakang pendidikan, sejarah perkhidmatan beliau di Masjid Asy-Syarif, cabaran awal selepas memegang jawatan Nazir, penglibatan awal dalam aktiviti pengurusan surau dan masjid, rutin harian sebagai seorang Nazir, individu yang memberi inspirasi, cabaran menuntut ilmu agama, serta kronologi proses pelantikan rasmi jawatan Nazir mengikut tatacara Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS) dan Istana Selangor.

Selain daripada kaedah temu bual sejarah lisan, penyelidik juga menjalankan kaedah analisis kandungan maklumat melalui rujukan sekunder seperti laman sesawang rasmi Masjid Asy-Syarif serta artikel akademik berkaitan peranan masjid dalam pembangunan masyarakat Islam. Sesi temu bual dan penulisan transkrip turut mengikut garis panduan yang telah ditetapkan oleh pensyarah kursus IMR621 (Sejarah Lisan dan Dokumentasi Warisan Budaya) bagi memastikan ketepatan dan kesahihan data yang diperoleh.

8. HASIL KAJIAN

Latar Belakang Kehidupan Tuan Haji Zawawi bin Temyati

Tuan Haji Zawawi bin Temyati dilahirkan pada 8 Januari 1971 dan berasal daripada Kampung Meru, Selangor. Beliau merupakan anak kepada sebelas adik-beradik dan kini telah berkahwin serta dikurniakan sepuluh orang cahaya mata. Pendidikan awal beliau bermula di Sekolah Kebangsaan Sungai Binjai, Selangor, sebelum melanjutkan pelajaran ke Sekolah Menengah Hishamuddin dan Sekolah Tengku Ampuan Jemaah, Shah Alam. Beliau kemudiannya mengikuti pengajian pra-universiti di Universiti Malaya cawangan Kelantan, sebelum melanjutkan pengajian ijazah sarjana muda dalam bidang Syariah dan Ekonomi di Universiti Malaya, dan seterusnya ijazah sarjana dalam bidang Pendidikan Islam di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM).

Hasil temu bual turut mendedahkan bahawa keluarga Tuan Haji Zawawi mempunyai ikatan yang rapat dengan institusi Masjid Asy-Syarif secara turun-temurun. Bapa saudara beliau pernah berkhidmat sebagai imam masjid, manakala adik beliau kini berkhidmat sebagai siak, sepupu isteri beliau sebagai imam, dan ipar beliau sebagai bilal. Latar belakang keluarga yang mempunyai

hubungan rapat dengan urusan keagamaan ini turut menjadi asas kepada penglibatan awal beliau dalam bidang pentadbiran masjid.

Perjalanan Kerjaya sebagai Nazir

Perjalanan kerjaya Tuan Haji Zawawi dalam institusi Masjid Asy-Syarif bermula sebagai Timbalan Nazir dari Januari 2008 sehingga Disember 2018. Selepas tempoh tersebut, beliau memohon untuk tidak menyambung perkhidmatan atas sebab-sebab peribadi dan komitmen kerjaya, sebelum akhirnya diminta menyambung semula perkhidmatan sebagai Nazir bermula 1 Januari 2026. Tempoh lantikan jawatan Nazir di negeri Selangor pada masa kini adalah selama lima tahun.

Penglibatan awal beliau dalam pengurusan masjid bermula hasil daripada aktiviti mengajar di surau dan masjid, di samping jemputan sekali sekala untuk menyampaikan khutbah. Sepanjang tempoh berkhidmat sebagai Timbalan Nazir, beliau turut memperkenalkan beberapa pembaharuan, antaranya program berbuka puasa dan qiamullail hingga sahur sepanjang bulan Ramadan, penggantian karpet masjid berinspirasi reka bentuk Masjid Biru (Blue Mosque) di Turki, serta pemasangan penghawa dingin di ruang solat. Selain itu, kronologi pelantikan rasmi jawatan Nazir turut melalui proses mesyuarat agung, pencalonan, temu duga oleh Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS), serta pengurniaan watakah pelantikan.

Cabaran yang Dihadapi

Antara cabaran utama yang dihadapi oleh Tuan Haji Zawawi sejak memegang jawatan Nazir ialah isu pengurusan laporan kewangan tertunggak bagi tahun 2024 dan 2025 akibat pertukaran kepimpinan sebelumnya, di samping pengurusan jawatankuasa baharu yang memerlukan penyesuaian dari segi komitmen dan pembahagian tugas. Cabaran lain yang turut dikongsikan ialah kekangan masa peribadi, memandangkan beliau turut memegang jawatan sebagai Timbalan Dekan Hal Ehwal Pelajar di sebuah institusi pengajian tinggi di Shah Alam, sekali gus menuntut penyesuaian antara komitmen kerjaya dan tanggungjawab sebagai Nazir.

Dari segi cabaran menuntut ilmu pada zaman mudanya, Tuan Haji Zawawi turut berkongsi pengalaman hidup yang serba kekurangan semasa menuntut di peringkat menengah dan universiti, termasuk kesempitan kewangan keluarga serta kekangan akses kepada bahan rujukan dan teknologi pada masa itu. Pengalaman ini turut membentuk sikap berdikari dan ketekunan beliau dalam menghadapi cabaran kehidupan seterusnya. Selain itu, beliau turut menegaskan bahawa cabaran berdakwah pada era moden lebih kompleks berikutan pendedahan masyarakat kepada pelbagai maklumat menerusi media sosial, sekali gus menyukarkan usaha menyelaraskan pandangan masyarakat yang berbeza-beza.

Sumbangan kepada Pembangunan Masjid dan Masyarakat

Dari segi sumbangan, Tuan Haji Zawawi berjaya menyelesaikan defisit kewangan program Ramadan yang berlarutan sejak dua hingga tiga tahun sebelumnya, sekali gus memastikan perbelanjaan program Ramadan pada tahun pertama pentadbiran beliau mencukupi tanpa sebarang

tunggakan. Beliau turut menekankan keutamaan terhadap dua aspek pengurusan iaitu ketelusan kewangan dan penganjuran aktiviti masjid, termasuk usaha mengaktifkan semula aset tanah masjid yang berpotensi disewakan.

Dalam usaha menyantuni masyarakat, Tuan Haji Zawawi turut memberi tumpuan khusus kepada kebajikan anak yatim, termasuk penyaluran sumbangan kewangan sempena bulan Ramadan dan cadangan untuk menaja pendidikan awal kanak-kanak yatim di tadika bawah pengurusan masjid. Beliau turut menganjurkan program jualan barangan pada kadar yang lebih murah bagi membantu golongan yang kurang berkemampuan, di samping menjalinkan kerjasama dengan pihak luar bagi memperluaskan manfaat kepada masyarakat setempat.

Dari segi penggunaan teknologi, Tuan Haji Zawawi menjelaskan bahawa masjid kini menggunakan sistem kewangan berdaftar di bawah JAIS bagi menguruskan khairat serta rekod asnaf dan anak yatim, di samping penggunaan sistem Kod QR bagi memudahkan urusan sumbangan dan aduan masyarakat. Masjid turut memanfaatkan platform media sosial seperti Facebook, laman sesawang, dan kumpulan WhatsApp bagi tujuan penyebaran maklumat, pengiklanan program, serta menggalakkan penyertaan dan sumbangan daripada masyarakat. Menurut beliau, penggunaan teknologi dan media sosial ini banyak membantu meningkatkan kecekapan pentadbiran serta memudahkan capaian maklumat kepada orang ramai.

9. PENGAJARAN DAN IKTIBAR KAJIAN

Kajian ini memberikan beberapa pengajaran dan iktibar yang boleh dimanfaatkan oleh masyarakat, khususnya golongan muda dan bakal pentadbir institusi masjid. Pertama, perjalanan hidup Tuan Haji Zawawi yang bermula daripada latar belakang keluarga yang serba kekurangan sehingga berjaya menuntut ilmu ke peringkat sarjana menunjukkan bahawa kesungguhan dan ketekunan mampu mengatasi kekangan kewangan dan kemudahan. Nilai berdikari dan semangat tidak mudah berputus asa yang ditunjukkan sejak zaman persekolahan boleh dijadikan teladan kepada generasi muda dalam menghadapi cabaran menuntut ilmu pada masa kini.

Kedua, kajian ini turut memberi pengajaran mengenai kepentingan ketelusan dan tanggungjawab dalam pentadbiran institusi awam seperti masjid. Kejayaan beliau menyelesaikan defisit kewangan Ramadan dalam tempoh yang singkat membuktikan bahawa pengurusan kewangan yang telus dan sistematik mampu memulihkan keyakinan masyarakat terhadap sesebuah institusi. Ini menjadi iktibar penting bahawa kepimpinan yang berkesan tidak semestinya memerlukan tindakan yang besar, sebaliknya konsistensi dalam perkara asas seperti pelaporan kewangan turut memberi impak yang signifikan.

Ketiga, penekanan beliau terhadap kebajikan anak yatim dan golongan kurang berkemampuan mengajarkan bahawa institusi masjid perlu terus relevan dengan keperluan semasa masyarakat, bukan sekadar tumpuan kepada aktiviti ibadah semata-mata. Pendekatan menyeimbangkan antara adat tradisi masjid kampung dengan penggunaan teknologi moden seperti sistem Kod QR dan media sosial turut menjadi contoh bagaimana institusi keagamaan boleh kekal signifikan tanpa mengetepikan nilai-nilai kesederhanaan yang dikehendaki oleh pihak istana. Secara keseluruhannya, kisah kepimpinan Tuan Haji Zawawi menunjukkan bahawa peranan seorang Nazir

bukan sekadar jawatan pentadbiran, tetapi satu bentuk pengabdian dan amanah yang perlu dilaksanakan dengan penuh tanggungjawab demi kesejahteraan masyarakat setempat.

10. KESIMPULAN

Kesimpulannya, kajian sejarah lisan mengenai Tuan Haji Zawawi bin Temyati sebagai Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru ini perlu didokumentasikan kerana beliau merupakan salah seorang tokoh pentadbiran masjid di peringkat komuniti yang memberikan sumbangan besar dalam aspek pengurusan kewangan, kebajikan masyarakat, pendidikan agama dan pembangunan komuniti. Perjalanan hidup beliau turut menunjukkan bagaimana nilai amanah, kesabaran dan ketelusan yang dipupuk sejak zaman muda dapat membentuk seorang pemimpin institusi keagamaan yang berwibawa. Kajian ini juga membuktikan bahawa institusi masjid bukan sekadar berfungsi sebagai tempat ibadah, malah turut memainkan peranan penting sebagai pusat pendidikan, kebajikan dan perpaduan masyarakat setempat.

Kajian ini turut mendedahkan bahawa penggunaan teknologi dan media sosial kini menjadi elemen penting dalam meningkatkan kecekapan pengurusan masjid serta penyampaian maklumat kepada masyarakat, sekali gus menunjukkan bahawa institusi masjid turut berkembang seiring dengan peredaran zaman tanpa mengabaikan peranan tradisinya. Diharapkan hasil kajian ini dapat menambah lebih banyak maklumat mengenai peranan sebenar seorang Nazir yang selama ini kurang mendapat perhatian dalam penulisan ilmiah berbanding tokoh-tokoh agama di peringkat nasional.

Penyelidik mencadangkan agar lebih banyak kajian sejarah lisan dijalankan terhadap tokoh-tokoh pentadbiran masjid di peringkat komuniti yang lain, bagi melengkapkan pemahaman masyarakat mengenai skop tanggungjawab dan sumbangan seorang Nazir secara lebih menyeluruh. Dengan ini, masyarakat dapat lebih menghargai peranan institusi masjid dan individu yang menerajuinya dalam pembangunan ummah. Diharapkan juga agar akan ada penyelidik pada generasi akan datang yang meneruskan usaha mendokumentasikan sumbangan tokoh-tokoh seperti ini, agar nilai amanah dan semangat berkhidmat yang ditunjukkan oleh Tuan Haji Zawawi bin Temyati dapat dijadikan teladan dan warisan yang berterusan kepada generasi pentadbir masjid akan datang.

Rujukan

- Ahmad, S., & Abdul Rahman, A. (2011). The efficiency of Islamic and conventional commercial banks in Malaysia. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 4(3), 234–248.
- Masjid Asy-Syarif Meru. (n.d.). Diperoleh daripada temu bual bersama Tuan Haji Zawawi bin Temyati, Nazir Masjid Asy-Syarif, Meru, Klang, pada 22 Jun 2026.
- Mohamed, I., Ab Rahman, A., & Abu Bakar, M. (2014). Peranan masjid dalam pembangunan masyarakat Islam. *Jurnal Pengurusan JAWHAR*, 8(1), 63–86.
- Nadzan Haron. (1979). Suatu pandangan awal terhadap sejarah lisan dalam konteks pengkajian sejarah Malaysia. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*, 9, 44–58.
- Rozeman Abu Hassan. (2004). *Mengenal dan mentafsir sumber-sumber sejarah*. Karisma Publications.

Sayono, J. (2022). Biografi dan studi tokoh sejarah. *Sejarah dan Budaya: Jurnal Sejarah, Budaya, dan Pengajarannya*, 16(2).